

Lähetekeskustelu Helsingin seurakuntayhtymässä vuodesta 2026 noudatettavista sisäisten vuokrien määrittelyperusteista ja seurakuntien määrärahojen jakoperusteista

Yhteinen kirkkoneuvosto 12.12.2024 § 376
417/00.01.00/2022

Esittelijä Seurakuntayhtymän johtaja Rintamäki Juha

Päätösehdotus

Yhteinen kirkkoneuvosto käy lähetekeskustelun Helsingin seurakuntayhtymässä vuodesta 2026 noudatettavista sisäisten vuokrien määrittelyperusteista ja seurakuntien määrärahojen jakoperusteista.

Käsittely

Hallintojohtaja Silander selosti asiaa.

Projektipäällikkö Riikka Myllys osallistui asian käsittelyyn.

Käsittelyn aikana käytettiin 28 puheenvuorota.

Päätös

Päätösehdotuksen mukaisesti.

Päätöshistoria

Yhteinen kirkkoneuvosto 31.10.2024 § 317.

Selostus

Taustaa

Helsingin seurakuntayhtymässä käynnistettiin kesällä 2022 Sisäisten vuokrien ja seurakuntien määrärahojen projekti. Projektin tehtävänä on valmistella seurakuntien määrärahojen jakoperusteet ja sisäisten vuokrien määräytymisperusteet yhteisen kirkkovaltuuston päätöksentekoa varten.

Lokakuussa 2024 seurakunnilta, yhteistyötoimikunnalta ja seurakuntayhtymän johtoryhmältä pyydettiin lausunnot sisäisten vuokrien ja seurakuntien määrärahojen valmistelusta. Määräaikaan mennessä lausuntonsa antoivat 18 seurakuntaa ja seurakuntayhtymän johtoryhmä. Lausunnot ovat esityslistan liitteenä. Lausunnot olivat kaikkineen selkeitä ja vastasivat annettuihin kysymyksiin. Näin ne antavat hyvän pohjan asian päätösvalmisteluun.

Yhteinen kirkkoneuvosto on 31.10. olleessa kokouksessaan käsitellyt lausuntokierroksen annin ja käynyt sen pohjalta lähetekeskustelun sisäisten vuokrien ja seurakuntien määrärahaajaon päätösvalmistelun tueksi. Sisäisten vuokrien ja seurakuntien määrärahojen ohjausryhmä on keskustellut lausuntokierroksen tuloksesta kahdessa kokouksessaan 23.10. ja 11.11.2024. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että keskustelua on vielä syytä jatkaa etenkin sisäisten vuokrien osalta.

Päätösehdotuksen perustelut

Lähetekeskustelun tarkoituksena on saada päätösvalmistelun tueksi käsitys siitä, minkä sisäisten vuokrien mallin kannalla yhteisen kirkkoneuvoston enemmistö on ja kuinka se näkee seurakuntien määrärahaajaon kehittämisen lausuntojen pohjalta. Keskustelussaan neuvoston toivotaan huomioivan asiat, jotka voivat vaikuttaa

yhteisen kirkkovaltuuston päätöksentekoon näissä kysymyksissä niin, että lopullisella päätösesityksellä olisi mahdollisimman realistiset mahdollisuudet tulla hyväksytyksi yhteisen kirkkovaltuuston päätökseksi.

Sisäiset vuokrat

Sisäisiin vuokriin liittyen lausuntokierrokselle lähetettiin kolme erilaista mallia. Nämä ovat:

- Malli A: Sisäinen vuokra perustuu tilojen todellisiin kustannuksiin (nykyinen malli).
- Malli B: Sisäinen vuokra perustuu tilojen todellisiin kustannuksiin, keskustan suurista kirkoista perittävä sisäinen vuokra on 50 % tilojen todellisista kustannuksista. Osa suurten peruskorjausremonttien (yli 5 milj. euroa) investointikuluista katetaan yhteisesti.
- Malli C: Helsingin seurakuntayhtymän kirkkokiinteistöistä sekä kirkkojen toimitilaverkosta ja ylläpidosta päätetään yhteisesti yhteisessä kirkkovaltuustossa, kirkoista ei peritä sisäistä vuokraa.

Tavoitteena on, että vuodesta 2026 sovellettava sisäisten vuokrien määrittelyperuste on ennakoitava, kohtelee eri tahoja tasapuolisesti ja ottaa huomioon helsinkiläisten tarpeet sekä ohjaa kiinteistökannan pienentymiseen YKN:n linjausten mukaisesti.

Lausuntokierroksella kaikki mallit saivat kannatusta. Mallia B kannatettiin lausunnoissa eniten, eikä yksikään seurakunta sanonut suoraan vastustavansa sitä. Toisaalta sitä toivottiin kehitettävän muun muassa remontteihin kohdistuvan yhteisvastuullisuuden rajan osalta. Malli C sai myös kannatusta lausunnoissa. Toisaalta useampi seurakunta ilmaisi suoraan, että malli ei olisi heidän näkökulmastaan mahdollinen. Samoin oli mallin A osalta: se sai kannatusta joiltain seurakunnilta, mutta oli myös seurakuntia, joissa se nähtiin mahdottomaksi. Alla olevasta taulukosta näkyy eri mallien saama kannatus.

Malli	Paras malli	Malli on mahdollinen	Malli ei ole mahdollinen	Mallia tulisi kehittää	Malliin liittyvät kysymykset
A	4	3	5	2	0
B	9	3	0	5	6
C	6	2	6	2	5

Yhteisen kirkkoneuvoston 31.10. käymässä lähetekeskustelussa kannatusta saivat sisäisten vuokrien mallit B ja C. Valmistelussa on tämän jälkeen keskitytty näihin malleihin. Sisäisten vuokrien ja seurakuntien määrärahojen ohjausryhmä on keskusteluissaan kallistunut mallin C puolelle.

Mallit B ja C lähestyvät sisäisiä vuokria ja tilojen omistajuutta hyvin erilaisista, lähes vastakkaisista näkökulmista. Mallissa B tilan käyttäjä päättää, mitä tiloja sillä on käytössään, ja käyttäjältä veloitetaan tiloista niiden todellisten kustannusten mukainen sisäinen vuokra. Mallissa C Helsingin kirkkojen toimitilaverkosta päättää yhteinen kirkkovaltuusto (kirkkojärjestyksen kirjauksen huomioiden), jolloin myöskään kirkkokiinteistöjen sisäiset vuokrat eivät kohdistu suoraan kirkkoa käyttävään seurakuntaan.

Molemmissa malleissa on nähtävissä selkeitä hyviä, valmistelun tavoitteita tukevia elementtejä. Samaan aikaan molemmissa malleissa on valmistelun tavoitteiden näkökulmasta selkeitä haittoja tai kysymyksiä. Molemmat mallit saivat lausuntokierroksella kannatusta. Mallia B ei vastustettu missään lausunnossa toisin kuin mallia C, jota vastustettiin useammassa lausunnossa. Alla oleviin taulukoihin on

esimerkinomaisesti koottu mallien B ja C hyviä ja huonoja puolia sekä niihin liittyviä kysymyksiä ja kehittämistarpeita valmistelulle asetettujen tavoitteiden ja annettujen lausuntojen näkökulmasta.

Sisäisten vuokrien malli B		
Vahvuudet	Heikkoudet	Kysymykset ja kehittämistarpeet
<ul style="list-style-type: none"> Tukee kustannustietoisuutta seurakunnissa Ohjaa tilojen vähentämiseen talouden kautta Tilan käyttäjä voi vaikuttaa suoremmin sisäisiin vuokriin (ennakoitavuus ja tasapuolisuus) Päätösvalta tiloista seurakunnissa Sai eniten kannatusta lausuntokierroksella, ei pidetä mahdottomana 	<ul style="list-style-type: none"> Kiinteistöstrategian toteuttaminen vaikeaa yhteisen päätöksenteon kautta Käyttäjät maksavat korjauksista, joista eivät voi itse aidosti päättää Mallia ei koeta ennakoitavaksi 	<ul style="list-style-type: none"> Mikä on raja, jonka yläpuolelle meneviä korjauksia katetaan yhteisesti: jos kovin alhainen, nostaa huonompikuntoisten tilojen vuokran suhteettoman korkeaksi Korjausten päätöksentekoprosessit kuntoon

Sisäisten vuokrien malli C		
Vahvuudet	Heikkoudet	Kysymykset ja kehittämistarpeet
<ul style="list-style-type: none"> Kiinteistöstrategian toteuttaminen yhteisen päätöksenteon kautta Tukee kustannustietoisuutta yhteisissä päätöksentekoeleimissä Tarjoaa leveämmät hartiat tiloista tulevien kustannusten kantamiseen Seurakunnat eivät maksa korjauksista, joista eivät voi itse aidosti päättää Sai kannatusta lausuntokierroksella 	<ul style="list-style-type: none"> Ottaa seurakunnilta pois yhden merkittävän taloudenhallinnan välineen Mahdollinen jännite päätösvallasta kirkkoissa järjestettävän toiminnan ja tilojen välillä Seurakuntien kirkkokiinteistöt ja tilat hyvin erilaisia (kysymys tasa-arvosta) Malli sai selvää vastustusta lausuntokierroksella 	<ul style="list-style-type: none"> Ennakoitavuus vaatii skenaariota sisäisten vuokrien kehittämisestä tulevaisuudessa Kuinka taataan yhteisen päätöksenteon onnistuminen? Mikä kannustaa tiloista luopumisiin? Miten kirkkokiinteistöjen omistajuus käytännössä toteutetaan? Mallin muuttamisen riskit → kuinka hyvin hahmotetaan?

Sekä lausunnoissa että yhteisen kirkkoneuvoston ja ohjausryhmän keskusteluissa mallia B on toivottu kehitettävän erityisesti niin, että yhteisvastuullisesti katettavien poistojen osuuden rajaa lasketaan (lausuntokierroksella 5 milj. euroa) tai poistetaan kokonaan. Tällöin malli B lähestyisi joiltain osin mallia C: yhteisvastuullisuus kustannuksista lisääntyisi, mutta seurakunnat saisivat päättää käytössään olevista tiloista. Tällainen sisäisten vuokrien laskentatapa erottaisi kustannusten kohdentumisen ja tiloihin liittyvän päätösvallan helposti liian kauas toisistaan. Se puolestaan voisi aiheuttaa yhtäältä kustannusten kasvua (tilan käyttäjän ei tarvitse vastata tuottamistaan kustannuksista) ja toisaalta kokemuksen epätasa-arvosta ja ennakoimattomuudesta (käyttäjä ei voi itse vaikuttaa tilasta sille kohdistuviin kustannuksiin, jolloin myös niiden ennakoiminen vaikeutuu). Nämä kaikki ovat valmistelulle asetettujen tavoitteiden näkökulmasta täysin päinvastaisia vaikutuksia. Tämän vuoksi huolellisen tarkastelun pohjalta on päädytty siihen, että mallissa B yhteisvastuullisesti katettavan poistojen osuuden rajaa ei ole mielekästä laskea.

Lausuntokierroksen jälkeen ohjausryhmä on käynyt keskustelua myös muunlaisista tavoista määritellä sisäisiä vuokria. Ne vaatisivat kuitenkin uudet laskelmat, syvällisen hyötyjen ja haittojen tarkastelun ja uuden lausuntokierroksen. Vaihtoehtoiset mallit eivät myöskään ratkaisisi nykyisiä malleja paremmin isoja

kysymyksiä tilojen kustannusten kohdentumisen ja tiloihin liittyvän päätösvallan osalta. Tämän vuoksi niitä ei viedä tässä vaiheessa eteenpäin.

Sisäisten vuokrien mallien B ja C väliltä on hyvin vaikea löytää kompromissia, joka yhdistäisi molempien mallien hyvät puolet ja toteuttaisi valmistelulle asetettuja tavoitteita, mutta välttäisi samalla tilanteen, jossa haitat eivät kasvaisi kovin suuriksi. Valinta sisäisten vuokrien mallien B ja C välillä onkin ainakin jossain määrin periaatteellinen linjanveto siitä, kuinka tilat ja niiden omistajuus ja kehittäminen Helsingin seurakuntayhtymässä ymmärretään. Tällaisena valinta erilaisten sisäisten vuokrien mallien välillä kuuluu juurikin luottamushenkilöiden rooliin ja tehtävään.

Samalla on hyvä huomioida, että sisäisten vuokrien mallista riippumatta tilat omistaa seurakuntayhtymä, ei yksittäinen seurakunta. Myös toimitilaverkkoon liittyvät kysymykset ovat viime kädessä yhteisen kirkkovaltuuston päätösvallan alla, kunhan jokaisella seurakunnalla on kirkkojärjestyksen määräyksen mukainen (KJ 3:52) kirkko.

Seurakuntien määrärahojen jakaminen

Seurakuntien määrärahojen jaon osalta lausuntokierroksella oli kaksi erilaista mallia. Nämä olivat:

- Malli 1
 - Perusosa (82 %): 100 % jäsenet
 - Toiminnan perusteella muodostuva määrärahaosuus (13 %): Diakoninen tarve, Kirkko Helsingissä -strategia
 - Lisät (5 %): Tuomiokirkkoseurakunnan erityisissä, Ruotsinkielisten seurakuntien erityisissä, Vieraskielisen työn lisä
- Malli 2
 - Perusosa (82 %): 70 % jäsenet ja 30 % alueella asuvat
 - Toiminnan perusteella muodostuva määrärahaosuus (13 %): Rippikoulun käyneet, Toimitukset, Kirkko Helsingissä -strategia
 - Lisät (5 %): Tuomiokirkkoseurakunnan erityisissä, Ruotsinkielisten seurakuntien erityisissä, Vieraskielisen työn lisä

Tavoitteena on, että seurakuntien määrärahojen jakomalli on selkeä ja tasapuolinen, vastaa helsinkiläisten ja tämän ajan tarpeisiin sekä tukee Kirkko Helsingissä -strategiaa.

Lausuntokierroksella mallit saivat hyvin tasavahvasti kannatusta. Yhteinen kirkkoneuvosto ei ottanut 31.10.2024 käymässään lähetekeskustelussaan kantaa seurakuntien määrärahojen jakamisen tapoihin.

Kysymys siitä, missä määrin seurakuntien jäsenet ja toisaalta alueella asuvat vaikuttavat seurakuntien määrärahajakoon, näyttäisi olevan ainakin jossain määrin periaatteellinen. Osa seurakunnista näkökulmasta toiminta painottuu pitkälti seurakunnan jäseniin, mikä tulee ottaa huomioon määrärahojen jakamisessa. Osa taas näkee, että kirkon tulee oman olemuksensa perusteella suuntautua ulospäin, minkä tulee näkyä myös määrärahojen jakoperusteissa. Helsingin seurakunnat eroavat toisistaan kirkkoon kuulumisuuden perusteella. Tämä heijastuu siihen, missä määrin seurakuntien toiminta kohdistuu jäseniin ja missä määrin sen alueella asuviin kirkkoon kuulumattomiin ihmisiin. Toimintaan perustuvat määrärahojen jako-osuudet sen sijaan nähtiin hyvinä suuressa osassa lausuntoja, toimintaa toivottiin huomioitavan laajemminkin eri malleissa (esimerkiksi rippikoulu malliin 1 ja diakoninen tarve malliin 2) ja toiminnan osuutta toivottiin jopa kasvatettavan.

Seurakuntien määrärahaajaon osalta olisi mahdollista löytää välimalli, joka ottaa huomioon lausunnoissa esille tulleet erilaiset painotukset. Tällöin jakomallin rakenne

olisi sama kuin lausuntokierroksellakin olleissa malleissa, eli siinä olisi perusosa, toimintaan perustuvat laskentaosuudet sekä lisät. Perusosa huomioisi sekä seurakuntien jäsenet että alueella asuvat kuitenkin niin, että jäsenyyden osuus olisi enemmän kuin 70 % ja alueella asuvien osuus vähemmän kuin 30 %. Toiminnan perusteella laskettavassa jako-osuudessa huomioitaisiin edellisenä vuonna kastetut sekä rippikoulun käyneet Helsingin seurakuntien jäsenet, mutta myös alueen diakoninen tarve. Kuolleita seurakuntien jäseniä ei huomioitaisi erikseen, sillä diakonian jako-osuus pitää sisällään 80-vuotta täyttäneet alueella asuvat. Kirkko Helsingissä -strategian osuus pysyisi samanlaisena kuin lausuntokierroksen malleissa. Samoin lisät ja niiden osuudet olisivat samat kuin aiemmin.

Näin rakennettu seurakuntien määrärahojen jakomalli olisi seuraavanlainen (keltaisella pohjalla muutokset prosentiosuuksissa lausuntokierroksella olleisiin malleihin verrattuna):

- Perusosa 75 %
 - 80–90 % seurakuntien jäsenet
 - 10–20 % alueella asuvat (jäsenten ja alueella asuvien prosentiosuudet tulee vielä tarkentaa)
- Toiminnan perusteella laskettava jako-osuus yht. 20 %
 - Seurakunnan rippikoulun käyneet Helsingin seurakuntien jäsenet 6 %
 - Seurakuntaan kastetut 3 %
 - Seurakunnan alueen diakoninen tarve 6 %
 - Kirkko Helsingissä -strategian kohderyhmät yht. 5 %
 - Alueella asuvat muita kuin kotimaisia kieliä puhuvat 2,5 %
 - 15–29-vuotiaat seurakunnan jäsenet 2,5 %
- Lisät yht. 5 %
 - Tuomiokirkkoseurakunnan erityisissä 2,5 %
 - Ruotsinkielisten seurakuntien erityisissä 2 %
 - Vieraskielisen työn lisä 0,5 %

Ylläoleva malli lisäisi erilaisten toiminnan perusteella laskettavien tekijöiden painoarvoa seurakuntien määrärahojen jaossa. Tätä toivottiin lausunnoissa. Lisäksi seurakuntien määrärahaajaon toivottiin perustuvan todellisiin kustannuksiin ja palkitsevan tehdystä työstä. Jäsenyyden perusteella määrittyvän osuuden kasvattaminen perusosassa, samoin kuin kasteiden ja rippikoulujen huomioiminen toiminnan perusteella laskettavassa jako-osuudessa tukevat molemmat näitä tavoitteita.

Toisaalta lausunnoissa kysyttiin, missä määrin useat erilaiset seurakuntien määrärahaajaossa olevat tekijät heikentävät seurakuntien kehityksen vakautta vuosien välillä. Ennustettavuus on tärkeää, sillä merkittävä osa seurakuntien budjeteista rakentuu tiloista ja henkilöstöstä tulevista kiinteistä kuluista. Tilastoasiantuntijan mukaan erityisesti väestöön liittyvät luvut (kuten diakonisen tarpeen kriteerit tai kirkkoon kuuluvuus) pysyvät kohtuullisen stabiileina eikä niissä ole suuria poikkeamia vuosien välillä. Puhtaasti toimitaan perustuvat jako-osuudet (kuten rippikoulun käyneiden Helsingin seurakunnan jäsenten lukumäärä) voivat olla alttiimpia heilunnalle. Jakomallista tulee tehdä vielä laskelmat.

Aikataulu

Aikataulun osalta tavoitteena on, että yhteinen kirkkovaltuusto päättää vuodesta 2026 sovellettavista sisäisten vuokrien määrittelyperusteista ja seurakuntien määrärahojen jakoperusteista 25.1.2025 olevassa kokouksessaan. Tällöin yhteinen

kirkkoneuvosto päättää yhteisen kirkkovaltuuston päätösesityksestä 9.1.2025 olevassa kokouksessaan.

Nykyinen päätös sisäisten vuokrien määrittelyperusteesta on voimassa vuoden 2025 loppuun asti. Maaliskuussa 2025 käynnistyy vuoden 2026 talouskehyksen valmistelu. Siinä tulee olla käytettävissä vuonna 2026 sovellettava sisäisten vuokrien määräytymisperuste ja seurakuntien määrärahojen jakoperuste.

Vaikutusten ja riskien arviointi

Sisäisten vuokrien laskentaperusteet ja seurakuntien määrärahojen jakoperusteet vaikuttavat kaikkien Helsingin seurakuntien ja koko seurakuntayhtymän talouteen. Vaikutuksia arvioidaan lopullisen päätösesityksen yhteydessä. Myös lapsivaikutuksia arvioidaan päätösesityksen yhteydessä.

Lisätiedot

Hallintojohtaja Juha Silander, juha.silander@evl.fi

Projektipäällikkö Riikka Mylly, riikka.mylly@evl.fi